

Sprehodi po knjižnem trgu

Foto: Amadeja Smečkar

Diana Pungeršič

Sofya-Agnessa Yakuntsova: *Melos sinjine.*

Ljubljana: Gimnazija Bežigrad, 2018.

Sofya-Agnessa Yakuntsova (2000) je mlada slovenska pesnica ruskih korenin z dvema “vknjiženima” zbirkami poezije. Prvenec *Antologija brez kože* je izdala pri sedemnajstih letih, drugo zbirko, *Melos sinjine*, le leto pozneje. Z nekaj splošne razgledanosti po povprečni starosti piscev ob izidu prvenca lahko rečemo, da je avtorica v knjižni sistem vstopila zgodaj. Pri teh letih se obetavni literati običajno še kalijo po revijah, na kreativnih delavnicah, festivalih, ob študiju ... Vsi ti koraki so se pri Sofyi-Agnessi Yakuntsovi očitno združili ali potekali v nekoliko hitrejšem tempu.

Antologija brez kože brez dvoma razkrije, da imamo opraviti z zgodaj dozorelim pesniškim glasom. Glede na časovni razpon v zbirko uvrščenih pesmi, od najstarejših, nastalih pri avtoričinih dvanajstih letih, pa vse do povsem nedavnih, bi pričakovali, da bodo podobno, kot so to osebno skokovita in iščoča leta, brzičaste in tipajoče tudi pesmi, njihov lirski subjekt; nekako v slogu naslova, ki nakazuje nedokončanost, razprtost, popolno bivanjsko in pesniško odprtost, tudi ranljivost. A subjekt preseneti z notranjo gotovostjo o svoji bivanjski in pesniški drži. Kajti pesmi vznikajo iz trdne vere in doživljanja izpovedovalke, da je pesem vse in povsod: “Zrak se lepi /.../ vesolje delcev trka na kožo / pritisk raste /.../ nevzdržno! / Od

zunaj navznoter in od znotraj navzven” Skozi zbirko se tako izpovedovalka (alkimistka) vse bolj utrjuje v lastni pesniški istovetnosti in pesniškem poslanstvu, ki ga ne more (več) prezreti, zatreti, preslišati, spregledati ali kakor koli zanemariti. Že v eni otvoritvenih pesmi tako neposredno nagovarja kot nekakšna pesniška zdravilka: “O, ubogi človek, vem, kaj te tare – / Ta praznost zvijačna, ki vate strmi ... / Ki odšteva življenja udare ... Pij, / Pij, // Pij srečo / Z mojih dlani ...” Pesnjenje in pesem se v tem prvencu vzpostavljata kot nekaj temeljnega, naravnega elementa, kot voda, ki (p)oživlja, ki zapolni človekovo praznino in osvetli njegovo temo. Takšnih manifestativnih in identitetno konstitutivnih verzov v zbirki najdemo vse polno, v sklepnem delu tudi izrecen pesniški kredo in posredno napoved naslednje zbirke: “Preden odidem, bom poiskala majhne bele kuvertice. / Cel kupček sem jih imela. / Jih poiščem, prav zares, da bom vanje zatlačila dnevnik, / listje in začimbe, / jih odposlala na vse strani neba. // Da bodo vedeli, da bodo vedeli, da je nebo še modro.”

Če se torej zdi, da je pesniški glas v prvencu zelo hitro prepoznal in sprejel svoje poslanstvo, pa se na ravni oblike določen čas še išče; tako v klasični rimi kot v verzem eksperimentu. V likovni pesmi *Plašč* se denimo črke vertikalno nizajo v besede in res dajejo vtis obešenih plaščev, pesem pa s tematizacijo spomina in medbesedilno navezavo na Gogoljev *Plašč* subtilno vzpostavlja tih dvogovor s pesničnimi koreninami. Podobno medbesedilno asociacijo lahko opazujemo tudi v pesmi, v kateri se *vrt* (Češnjev vrt?) vzpostavi kot simbolni prostor (pesniške) kontemplacije, poglobljenega, pristnega stika s samim seboj in zaumnim. Nekje na sredini prvenca, s ciklom *iskanje tišine*, se pesemska forma in tudi govorica ustalita v sredinski poravnavi verzov, ki se pozneje, v zbirki *Melos sinjine*, spet postrojijo levo. Pesničina pozornost se od zunanje oblike docela preusmeri na notranjo strukturo oziroma gradnjo podobja.

Melos sinjine je v marsičem nadaljevanje prvenca, njegova zrelejša podoba. V zbirki lahko opazujemo podobna bivanjska razmišljanja in postajanje, njegovo luščenje od drugega, od slehernika, ki je “iz dneva v dan / drsel po liniji najmanjšega odpora”, v sklepni pesnitvi pa dokončno rojstvo, vulkanski izbruh pesniškega subjekta. Izpovedovalka v pesniški istovetnosti dozori in zanjo izrecno prevzame odgovornost: “Odgovorna sem za vzhajanje testa iz jutranjih meglic.” To je poezija, ki sprva hudomušno, ob koncu zbirke pa vse bolj resno izraža, da je prav poezija tista (zaumna) govorica, ki se najbolj približa (notranji) resnici, resničnemu, pristnemu in se najbolj oddalji (zunanji) laži, potvarjanju. Lirski subjekt že uvodoma

zaneseno, a brezkompromisno sklene: "Trgati maske, / to je moje poslanstvo." In še: "Poslana sem za črtanje krivic / s peresom / neznane ptice /.../"

Pesniški pogled na svet in samo pesništvo se torej vzpostavljata kot domala aktivistična gesta, ne le kot individualno udejanjenje, temveč kot družbeni performativ – "za človeka / drugačnega kova". Izpovedovalka, ki je že v prvencu prepoznavala človekovo praznino, se tokrat z lastnim pesniškim zgledom, z vzgonom v poetično, presežno, lepo, sanjsko, magično izrecno zavzame za človeka razprtih občutij, občutkov, za človeka sočutja. "Samo to. / Intenzivnost obstoja. // Zapisovanje razpočenih vibracij / na kožnato opno. // Vsak udarec poslušaj, / polnokapljični zvok. // Dež milovanja noči izpod mokrih oblakov /.../". Ta transformativna želja je brezmejna, deluje tudi nekoliko mladostniško idealistično, vendar je v domišljeni in etično stabilni govorici dosledno udejanjana: "takrat boš človek, // takrat boš pesem, / večna pesem. // Brez konca in kraja."

Oblikovno se pesmi ustalijo, pri čemer preseneti občutek za pesemsko gradnjo, ki se še posebej izrazi v zadnjih ciklih zbirke, kjer se pesmi niza v dolge in miselno zaokrožene pesnitve. V ospredje stopi tudi ritem, ki ga na širšem planu ustvarja prav členitev na posamezne cikle/sklope, v posameznih pesmih pa refren, ponavljanja.

Metaforika kot osnovni gradnik te poezije je presenetljivo lahkotna, močno vezana na naravo, pogosto konkretistična ("V razporku za govor plavajo sočna drevesca"), včasih mladostno ekspresivna, drugič bolj sanjava, privzdignjena v najvišje lege. Številčno najbolj izstopajo poosebitve, ki pesmi animirajo, dialogizirajo, zaradi njih so pesmi včasih prikupne, navihane, drugič resno zaresne. A prav s poudarjeno in izvirno metaforiko pesmi ohranjajo stik s primarnim, tj. z otroštvom kot poljem nedolžnosti, iskrenosti, sreče, vedrine, veselja in zlasti nenehnega čudenja. Izžarevajo nekakšno prvinsko gorečnost biti, čutiti in ljubiti – večrazsežno, polnokrvno in polnodušno – z jezikom poezije. Prav temu sirenskemu melosu, jeziku, "ki še ni preveden v človeškega", izpovedovalka nenehno prisluškuje: "Če želiš vstopiti v mojo sobo, se moraš takoj uleči na posteljo. /.../ Prisiljen si v s a n j e, / skozi okence brizgne marmelada."

Tu in tam se sicer tudi zgodi, da razvejano ali naplasteno podobje duši samo sebe: "Zadrta treščica, / zasidrana v peto, / je s svojim šivanki podobnim telescem / pritrjala veščo k tankemu ljubju luči / in papirja, / ki prekriva nebeško svetilo, / ki brezzvočno mečka površine." Kljub izraziti očaranosti nad magičnostjo podob, ki jih je mogoče ustvariti s posamezno kombinacijo besed in poseči onstran, razširiti otipljivi, vsakdanji tu in zdaj, pa je v pesmih dobro čutiti tudi moč *artikuliranega molka*, presežnosti tišine,

beline, odsotnosti ... in z njimi povezane (bivanjske) samote. Torej tišina, zamolčanje, nedorečenost ne le kot oblikovna kategorija, obrtniški prijem, temveč kot predpogoj, da lahko pesniški subjekt okusi napolnjujočo *opojnost samote*: "Govorim o tišini, / s katero se sooči / brez strahu pred izdajo."

Če knjigi primerjamo z nekaterimi pesniškimi knjižnimi premierami in reprizami zadnjih nekaj let, vendarle lahko prepoznamo tudi nekaj značilnih prvenčevskih tematik, ki so sicer pri Sofyi-Agnessi Yakuntsovi vedno zahomotane v širši bivanjski razmislek – odraščanje, zorenje, konec otroštva, iskanje (ljubezenske/duhovne) bližine, proces individuacije in ne nazadnje trk z družbo/okolico. A po intenzivnosti soočanja s svojo pesniško istovetnostjo, po prepričljivosti in izvirnosti metaforične pesniške govorice, ki v veliki meri vzpostavlja nov, (pre)zračen, pretočen, valujoč (duhovni/magični) svet, neopazno pa se oprijema tudi konkretnosti (telesnih) občutij, doživetij, razmerij, ... ta poezija izstopa. Zanimivo bo opazovati, kako se bodo pesmi s tako izdelanim pesniškim jezikom preoblikovale ob izpovedovalkinem osebnostnem zorenju in spreminjanju.